

KERKGESCHIEDENIS EN POLITIEKE THEOLOGIE NAAR AANLEIDING VAN EEN SYMPOSIUM

J.A. Bornewasser

Zoals in *DNK* nr. 16 werd aangekondigd, volgen hier enige aanvullende gedachten over de thematiek die tijdens het symposium van april jongstleden min of meer ter discussie stond. Wat is namelijk het geval? Ten gevolge van het vooroverleg tussen een redactiecommissie en de inleidende theologen, de nadere aankondiging onder de titel 'politieke theologie in de negentiende eeuw' en de feitelijke belangstelling van de deelnemers aan het symposium zelf geraakte de oorspronkelijke opzet wat op de achtergrond. Het was immers de bedoeling, na te gaan in hoeverre 'het oordeel over, maar ook de methodische aanpak van en de probleemstelling rond negentiende-eeuwse processen en structuren' wetenschappelijk vruchtbaar konden worden beïnvloed 'door de meer recente theologische inzichten'¹. Om niet alles overhoop te halen en om bij voorkeur te rade te gaan bij een theologiebeoefening met onmiddellijke consequenties voor de kerkgeschiedschrijving — die uiteraard meer beoogt dan het weergeven van theologische ontwikkelingen! —, viel de keus op de heden-daagse 'politieke theologie'. Overeenkomstig de oorspronkelijke doelstelling had het symposium zich formeel kunnen beperken tot de betekenis van de politieke theologie van vandaag voor de kerkgeschiedschrijving over de negentiende eeuw. Dat zulks niet is geschied, is de breedheid en de levendigheid van de discussie ten goede gekomen. Tevens is goed zichtbaar geworden hoezeer in feite de kijk op de negentiende eeuw door de theologische ontwikkelingen sindsdien is verrijkt en genuanceerd. Toch heeft dit ter plaatse ook geleid tot een wat confuus gebruik van termen en begrippen en het onbewust dooreenhalen van theologische en (kerk)historische inzichten. Mij als initiatiefnemer en discussieleider verantwoordelijk voelend voor de niet altijd even grote duidelijkheid van de getrokken conclusies, wil ik proberen in het volgende enige preciseringen te geven.

Om te beginnen is daar het probleem van de meerzinnigheid van de term 'politieke theologie'. Als *θεολογια πολιτικη* of *theologia civilis* stamt zij reeds uit de Grieks-Romeinse oudheid. Onder invloed van

1. *DNK* nr. 13 (september 1982) 48.